

PRAMĚŇ

MESAČNÍK MICHALOVSKO - KOŠICKEJ PRAVOSLÁVNEJ EPARCHIE

...bezo mňa nič nemôžete činiť (Jn 15, 5)

Človek sám seba nepozná. Nech si akokoľvek skúma svedomie, neobjaví svoju biedu. Človek totiž nie je pokorný. Aj keď sa pokúša o sebakritiku, predsa nedokáže zničiť dobrú mienku o sebe. Kresťan dosiahne určité výsledky, keď vyjde zo svojej škrupiny a začne sa dávať blížnym. Nevie sa však zbaviť myšlienky, že dostal úlohu. Tým prekáža Božiemu pôsobeniu. Len keď pochopí, že nie je ničím, začne Boh prostredníctvom neho konať.

Akonáhle sa človek otvorí a prijme svojich bratov, prijme i Boha, a tým aj Jeho svetlo. Toto svetlo ním prenikne až do najjemnejších záchvevov jeho činnosti. Potom je už zbytočné opakovať, že nie som ničím, že Boh vedie moje kroky a dáva im úspech. Človek osvietený týmto nadprirodzeným svetlom vidí Boha, a s bolesťou zrie svoju malosť. Ale to všetko je milosť Božia, bez ktorej by nikdy nepoznal veľkosť Božiu a ľudskú ničotu. Kiežby sme na to nezabúdali...

„Ja som vinič, a vy ste ratolesti. Kto zostáva vo mne a ja v ňom, ten prináša bohaté ovocie; pretože bezo mňa nič nemôžete činiť“.

(Jn 15, 5)

Tento čas nás možno viac ako inokedy tiahne na cintoríny. Kríže, pomníky, zažaté sviece dotvárajú dôstojnú pietnu atmosféru týchto miest.

Nápisy s menami na pomníkoch ticho rozprávajú o tých, ktorých telesné ostatky tu spočívajú - rôzni ľudia z rôznych stavov - ... otec, ... manžel, ... lekár, ... kňaz, ... veľkomožný pán zo starého slovného rodu..., zakončené epitafom „ostávaš navždy v našich spomienkach“.

Koľko otázok však vyvoláva opustená mohyla neraz už so zvaleným rozpadnutým krížom. Kto tu leží? Priniesol tu niekedy niekto kvietok, zažal sviečku, zaplakal? Prečo tu už nikto neprichádza? Možno, už sami zomreli, alebo sú tak zavalení zemskými starosťami, že sa ani

pravoslávnych kresťanov, v dyme kadidla zaznieva posledná prosba, vnímavé srdce strhujúca k slzám: „Ješče molimsja, Hospodi, o vseh pravoslavnyh, koho

„...i za všetkých tých, na ktorých si nikto nespomenie“

zomrieť nezberajú... Zvláštny je tento pietny čas.

Dimirijevská sobota, zádušné bohoslužby v chrámoch, na cintorínoch, čítanie dlhých spomienkových hramôt s menami našich blízkych, ktorí nás už prešli na večnosť. Aj tieto zápisky neraz rozprávajú o tých, za ktorých sa prináša modlitba. Neraz pri nekonečných menách - Ján, Mária, Alžbeta..., vidíme, často krát roztrásené písmo staručkej, ale stále milujúcej matky - ... dieťa (otrok) Miško, Anička., ... vojak zabitý vo vojne (na poli vojennom ubijennyj) Vasil., či spomienková zápiska od vďačných duchovných detí - ... za jereja Jána, ... monacha Eliáša, ... mátušku Eudokiju... Po všetkých prosbách za našich blízkych, po prosbách za všetky blahoverné kniežatá, za pravoslávnych patriarchov, biskupov, kňazov, mníchov a všetkých vo viere zosnulých

nikomu pomjanuti - ... i za všetkých tých, na ktorých si nikto nespomenie“.

Akože nikto? A čo my? A čo my, ktorí stojíme v Božom dome., my, ktorí sme takisto umytí vodou krstného kúpeľa, ako tí, ktorých mená nám už nie sú známe, no Hospodin Boh pozná každého po mene?

Preto, spomínajme a prosme Hospoda Boha za všetkých od vekov zosnulých slovami: „Hospodi, imena že ich Ty visi - Sám poznáš ich mená, zmiluj sa nad nimi“.

Či môžeme vedieť, či aj naše mohyly nezarastú trávou, a či okrem Hospodina bude kto na nás spomenúť? A možno len pre túto našu skromnú spomienku za tých, ktorí to potrebovali a nemali nikoho kto by im pomohol, si spomenú nás keď budeme stáť pred dverami večnosti.

pripravil otec Nikodim

Správy z Ústredia našej miestnej Cirkvi

V Prešove zasadala Posvätná Synoda

Posvätná synoda Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a Slovensku sa zišla 19. októbra 2011 v Prešove na svojom ďalšom riadnom zasadaní.

Okrem uznesení týkajúcich sa interných cirkevných záležitostí, vyhlásila rok 2012 **Rokom Svätého Rastislava**. Počnúc dňom jeho sviatku ustanoveného na 28. októbra tohto roku.

Vo svojom Posolstve sa Posvätná synoda obrátila na všetkých duchovných a veriacych, a tiež na všetkých ľudí dobrej vôle v Českej a Slovenskej republike, aby v tomto roku boli nápomocní pri usporiadaní tematických bohoslužieb, konferencií, výstav a pod., ktoré by pripomínali význam osobnosti sv. Rastislava.

Ďalej Posvätná synoda pripravila list ekumenickému patriarchovi, Jeho Všesvätosti Bartolomejovi I., v ktorom členovia synody vyslovujú úprimnú sústrasť k úmrtiu rakúskeho metropolitu, exarchu Maďarska a strednej Európy Michaila, významnej osobnosti a blízkej našej miestnej cirkvi.

Pohreb vладыky Michaila sa konal 25. októbra vo viedenskej katedrále Svätej Trojice.

Panychída za metropolitu Michaila

Jeho Blaženosť metropolita Kryštof slúžil v piatok 21. októbra 2011 v chráme Zosnutia Presvätej Bohorodičky v Prahe Na Olšanoch spolu s duchovenstvom panychídu za zosnulého vладыky Michaila, metropolitu Rakúska, exarchu Maďarska a strednej Európy (jurisdikcia Konštantínopolského patriarchátu).

Metropolita Michail bol priateľom našej autokefálnej cirkvi, osobne sa zúčastnil sviatka vладыky Kryštofa a vладыky Jáchyma, intonizácie metropolitu Nikolaja a ďalších významných udalostí našej miestnej cirkvi, napríklad svätorečenia novomučenika vладыky Gorazda.

Nech mu je večná pamiatka!

Katechéza k Roku rodiny - November 2011

LÁSKA

Láska je po práve považovaná za základnú hybnú silu ľudského konania a v našej postmodernej globalizovanej spoločnosti má dokonca svoj sviatok - tzv. Valentín. O láske v jej najrôznejších podobách sa píše knihy, skladajú piesne a nakrúcajú filmy. Ak všetci túžime milovať a byť milovaní, prečo je okolo nás toľko osamotených ľudí? Čo je to vlastne láska, keď je tak vzácné sa s ňou v živote stretnúť?

Na túto otázku si nemôžeme odpovedať bez toho, aby sme sa krátko nezamysleli nad tým, kto je to vlastne človek.

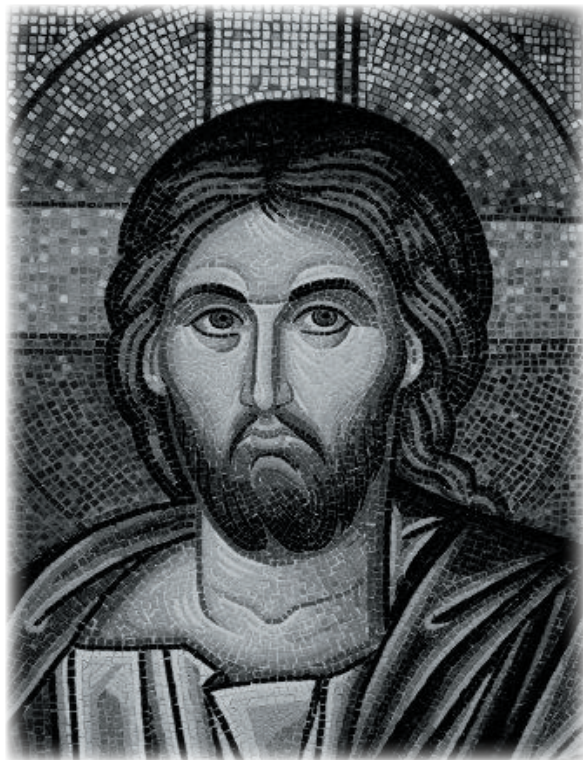
Podľa svedectva svätého Písma bol človek stvorený na Boží obraz a Božiu podobu (vid'. 1. Mojž. 1, 26). Podľa svedectva svätých Otcov Cirkvi nosí Boží obraz každý z nás v sebe a do Božej podoby sme my, pravoslávni kresťania, povolaní dorásť skrze Christa účasťou na Jeho Tele, teda Cirkvi. Ak v sebe nesieme Boží obraz, čo to pre človeka znamená? A ak máme dorásť do Božej podoby, aký je vlastne Boh?

Problematika poznania Boha zaujíma ľudskú myseľ odpradáva. Človek v priebehu histórie zisťuje, že vo svojej obmedzenosti časom, priestorom a hranicami rozumového poznania nie je schopný nájsť odpoveď, ktorá by dokonale uspokojila jeho túžbu vyrovnat' sa s problematikou Boha.

Veď akékoľvek „škatuľkovanie“ Boha do kategórií typu „Dobro, Spravodlivosť, Všemohúcnosť, Vševedúcnosť“ a podobne, nutne vyjadruje len časť pravdy o Bohu, ktorý vo svojej slobode a neobmedzenosti presahuje všetky prívlastky, ktoré je mu človek schopný prisúdiť. Áno, Boh je aj Dobro, aj Spravodlivosť, je však vždy aj niečo viac, čo nedokážeme plne pochopiť.

Boh nakoniec Sám dáva človeku odpoveď na jeho otázky. Pred dvoma tisícmi rokov vstupuje Ten, ktorý je nad časom do toku ľudských dejín a stáva sa človekom. Lebo tak miloval Boh svet, že svojho jednorodného Syna dal, aby nikto, kto verí v neho, nezahynul, ale mal večný život (Ján 3, 16). Apoštol a autor Evanjelia Ján tu zachytil slová Isusa Christa, slová Boha, ktorý sa stal človekom, a ktorý nás tiež naučil nazývať Boha svojim Otcom. Na základe svedectva Christa, teda vo svetle viery, poznávame Boha predovšetkým ako Osobu, ba čo viac, ako Spoločenstvo a Jednotu Troch Osôb. Použitie

slova Otec, ako pomenovanie Boha, svedčí o osobnom vzťahu Boha k človeku, o vzťahu, ktorý prežívame v rodine, a ktorý je podľa ľudskej skúsenosti zalo-

žený na láske. Boh je teda predovšetkým MILUJÚCOU OSOBOU.

BOH JE LÁSKA, píše apoštol Ján vo svojom prvom liste Cirkvi (vid'. 1. Jánov 4, 8). Ďalej zisťujeme, že Boh sa v láske pohybuje smerom k svojmu stvoreniu, teda ku človeku. V tomto pohybe lásky sa Boh zrieka slávy Božstva a prijíma obmedzenia ľudskej existencie, dokonca i smrť na kríži, aby človeka cez svoje Zmŕtvychvstanie učinil podobným Sebe, aby mu daroval pravú slobodu života zbavenú strachu zo smrti.

Láska je teda POHYBOM Boha - Osoby smerom k človeku - osobe.

Láska je pohybom, ktorý v Isusovi Christovi z Boha činí človeka. Láska je činom, cez ktorý sa neobmedzený a dokonálny Boh plne a slobodne odovzdáva obmedzenému človeku so všetkými jeho nedokonalosťami.

Božia láska k človeku sa zakladá na osobnom vzťahu dvoch slobodných bytostí. Božia láska je ponukou, ktorá plne rešpektuje slobodu človeka, ktorá neváha riskovať aj odmietnutie, ktoré v konkrétnom čase priviedlo Christa na kríž.

Môžeme teda povedať, že v pohybe lásky k človeku, teda v akte Vtelenia, Boh akoby presahuje Sám Seba.

pokračovanie na str. 3.

V akte lásky k člověku je Boh slobodný aj od Svojho Božstva a túto slobodu, ktorá prekonáva všetky obmedzenia času, priestoru a prirodzenosti, ponúka druhej milovanej osobe, človeku.

O tomto tajomstve lásky, ako o konkrétnom čine milujúcej Osoby, ktorá v udalosti Vtelenia vystupuje nad Seba a odovzdáva tak druhému dar a možnosť života, nádherne hovorí skúsenosť Cirkvi slovami vianočných bohoslužobných textov a svedčí o nej aj svätý apoštol Pavol vo svojom liste Filipanom (viď. Filipanom 2, 5-8).

Ak bol človek stvorený na Boží obraz a Božiu podobu, čo teda môžeme z vyššie povedanej usúdiť o láske? Po prvé zisťujeme, že láska nie je iba pocitom, ale konkrétnym činom: je pohybom jednej osoby k druhej. Láska nemôže byť neosobná, veď z histórie poznáme, že všetci tí, ktorí sa zaklínali láskou k ľudstvu ako k neosobnej mase bez vzťahu ku konkrétnym osobám, boli schopní v mene tejto ideológie falošnej, neosobnej „lásky“, ktorá je len maskovanou nenávisťou, spáchať tie najkrutejšie zločiny voči konkrétnym ľuďom – spomeňme si na koncentračné tábory nacizmu a sibírske gulagy komunizmu. Láska nemôže byť neosobná, pretože len v očiach toho druhého si plne uvedomujeme svoju vlastnú existenciu.

Láska je teda osobným vzťahom medzi dvoma slobodnými osobami, je konkrétnym činom, ktorý pomáha milujúcemu vystúpiť za hranice všetkých biologických obmedzení ľudskej prirodzenosti - ako je potreba prežiť aj za cenu zmarenia druhého ľudského života, nasýtiť sa a ukojiť pudové nutkania. Áno, biologická pudovosť má svoje prirodzené miesto v živote človeka, veď mu pomáha prežiť, ale sama o sebe vedie ku smrti, veď svoju biologickú existenciu nie je možné predĺžovať do nekonečna. Práve v láske môže milujúci prekročiť aj svoje osobnostné obmedzenia, napríklad túžbu po moci nad druhým, a tak sa vymaniť z bludného kruhu do seba zahľadeného egoizmu, ktorý je výrazom uzatvorenia sa v svojej obmedzenej, smrteľnej existencii.

Láska sa tak stáva vyjadrením našej slobody, slobody, ktorá v Bohu dokáže zvíťaziť nad smrťou.

Láska je pripravená položiť za milovaného aj svoj život, pretože vo vzťahu k druhej osobe získava istotu, že skutočným zmyslom života nie je len boj o biologické prežitie. Láska, ktorá nie je pri-

pravená vystúpiť až na kríž, je nutne odsúdená ku krachu, pretože narazí na svoje vlastné obmedzenia a na nedokonalosti toho druhého.

Milujúci, čiže slobodný človek, si však zároveň uvedomuje, že jeho ponuka vstupu toho druhého do inej, slobodnej, dimenzie bytia nemusí byť druhou osobou prijatá; hoci sa aj trápi, ale plne rešpektuje slobodu druhého. Láska, ktorá sa bojí, či nechce riskovať odmietnutie, je iba sebeckvom, ktoré nutne vedie ku smrti. Táto charakteristika sa týka všetkých druhov lásky: materskej, priateľskej, manželskej, lásky duchovného otca k svojim duchovným deťom, vzájomnej lásky členov spoločenstva Cirkvi.

O vzťahu lásky človeka k druhému človeku a k osobnému Bohu svätý apoštol Ján píše Cirkvi vo svojom prvom liste: Milovaní, milujme sa navzájom, lebo láska je z Boha a každý, kto miluje, narodil sa z Boha a pozná Boha. Kto nemiluje, nepoznal Boha, lebo Boh je láska (1. Jánov 4, 7-8). Schopnosť milovať druhého je teda neoddeliteľne spojená s možnosťou poznať Boha, poznať seba a poznať aj zmysel života. Milovať znamená prijať Božiu ponuku zvíťaziť nad smrťou a vstúpiť do skutočného života.

Drahí v Christu, tento krát by som vám rád ponúkol k zamysleniu pri vašich far-

sých stretnutiach nad textom biskupských katechéz namiesto životopisov svätých nasledujúce slová svätého apoštola Pavla o láske:

Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal. A keby som mal dar prorocstva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo. Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuluje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží. Láska nikdy nezanikne. (1 Korintským 13, 1-8)

vladyka JURAJ, arcibiskup michalovsko - košický

20 rokov na stolci Konštantínopolského patriarchátu

22. októbra 2011 bola v patriaršej katedre sv. Juraja v Istanbule (Konštantínopol) celebrowaná slávnostná liturgia pri príležitosti 20. výročia zvolenia metropolitu chalcedonského Bartolomeja (Archontonisa) na konštantínopolský patriarší stolec.

Osláv sa zúčastnili predstavitelia viacerých miestnych pravoslávnych cirkví, medzi nimi Katholikos Ilija II., patriarcha Gruzínska, srbský patriarcha Irenej, či albánsky arcibiskup Atanazij.

Patriarcha Bartolomej je hlavou v súčasnosti prvej podľa staršinstva miestnej cirkvi, ktorej pozícia bola stanovená v r. 381 na II. Všeobecnom sneme v Carihrade. Konštantínopolský patriarchát tvoria veriaci v Turecku, na gréckych ostrovoch, taktiež má Konštantínopolský patriarchát svoje štruktúry v krajoch, ktoré nepodliehajú jurisdikcii niektorej z miestnych pravoslávnych cirkví. V jurisdikcii Konštantínopolského patriarchátu pôsobia autonómne cirkvi Fínska a Estónska, ako aj niekoľko eparchií v USA, Kanade a v západnej Európe (ukrajinské, ruské, albánske, či karpatoruská eparchia). Počtom do patriarchátu patrí okolo 3,5 mil. veriacich.

Pri tejto príležitosti blahoprianie a pozdrav v mene našej miestnej cirkvi Jeho Všesvätosti Bartolomejovi, arcibiskupovi konštantínopolskému a ekumenickému patriarchovi, zaslal vladyka metropolita Kryštof.

Nábožensko-spoločenské obrodienie koncom 19. storočia

Návšteva rumunského patriarchu Daniela a posvätenie nového chrámu v Moste

Najvyšší predstaviteľ Rumunskej pravoslávnej cirkvi patriarcha Daniel navštívil v dňoch 8. - 10. októbra 2011 našu miestnu cirkev.

Zastávkami na jeho návšteve Českej republiky boli mestá Praha a Most. Cieľom jeho návštevy bolo posvätenie novopostaveného chrámu Nanebovstúpenia Hospodina a sv. Valentína spolu s pamätníkom vyše 6 tisíc padlým rumunským vojakom, ktorí zahynuli pri oslobodzovaní Československa.

Posvätenie spolu s patriarchom Danielom vykonal metropolita Kryštof spolu s duchovenstvom z Rumunska a Českej republiky. Po posvätení bola v chráme slúžená prvá archijerejská liturgia.

Novovysvätený chrám - pamätník, je piatym svojho druhu v Čechách. Jeden je v Karlových Varoch, ďalší v Mariánskych Láznich, ďalší vo Fran-

tiškových Láznich, štvrtý v Prahe na Olšanoch dal postaviť prvý československý ministerský predseda Karel Kramář a piaty teraz postavený v Moste.

Chrám je centrom života pravoslávnych veriacich, preto vybudovanie a posvätenie nového svätostánku je vždy veľkým sviatkom celého pravoslávneho spoločenstva.

pokračovanie na str. 4.

Na prelome 19. a 20. stor. bola na našom území veľká emigrácia hlavne do USA, Kanady a Argentíny. Emigrácia za oceán znepokojovala nielen vládu, ale aj cirkev.

Z farnosti prirodzene odchádzali tí najschopnejší a najšikovnejší. Do zahraničia za veriacimi odchádzali aj duchovní. Tí však v USA narazili na negatívny postoj rímskokatolíckej cirkvi, ktorá odmietala uznať pravoplatnosť ženatých gréckokatolíckych duchovných. Títo potom prechádzali do pravoslávnej Cirkvi a k tomu podnecovali aj svojich veriacich. Najbližšie mali k Ruskej pravoslávnej cirkvi a tá ich prijala. Tento prechod do Pravoslávnia sa preniesol aj na Podkarpatskú Rus a východne Slovensko.

Koncom 19. stor. zosilneli promaďarské nálady. Maďarsky orientované spolky naliehali na zavedenie maďarčiny namiesto bohoslužobnej cirkevno-slovančiny.

Do Vatikánu vyslali delegáciu 461 gréckokatolíckych pútnikov. Vatikán odmietol tento krok ako nevhodný. V r. 1912 sa zriadilo Hajdugorodské gréckokatolícke biskupstvo, kde sa bohoslužby začali konať v maďarčine, čo urýchlilo maďarizáciu južnej časti Zemplínskej župy. Maďarizácia viedla k diskreditácii gréckokatolíckej cirkvi a stratu autority u časti veriacich. Medzeru sa potom snažila zaplniť Pravoslávna cirkev.

Myšlienku jej obnovenia medzi Rusínmi a Slovákmi v Uhorsku propagovali navrátilci z USA. Značná časť z nich získala organizačné skúsenosti v svojpomocných rusínskych spolkoch v USA. Najväčším z nich bolo „SOJEDINENIJE GRECKOKATOLÍCKYCH RUSSKICH BRATSTV“ v štáte Pensylvánia. Tento spolok mal viac ako 90 tisíc členov, vydával časopis „AMERIKANSKIJ RUSSKIJ VESTNIK“.

Aj nekanonická požiadavka katolíckej hierarchie, ktorá požadovala od duchovných dodržiavať celibát, priviedla tisíce rusínskych imigrantov, spolu so svojimi kňazmi, ku konvertovaniu na Pravoslávie. (por. Pop: Malé dejiny Rusínov, Bratislava 2010, s. 59-60). Prešli aj tisíce Slovákov a veriacich inej národnosti. Toto hnutie sa prenieslo aj na Slovensko a Podkarpatskú Rus.

Zabrániť konvertovaniu gréckokatolíkov do Pravoslávnia nepomohlo ani to, že pápež menoval do USA aj gréckokatolíckeho biskupa, baziliána z Poľska, Sotera Ortynského. Po jeho smrti v r. 1916 riadil biskupstvo H. Martjak, Rusín pôvodom z východného Slovenska.

Rakúsko - uhorské úrady sa všemožne snažili udusiť v národe každý prejav náboženského a národnostného citenia. V druhej polovici 18. stor. tu nebol len uniatský duchovný Ján Rakovský (ktorého sme už spomínali) neustále prenasledovaný pre svoje pravoslávne presvedčenie. Každý, kto tu prejavil vzťah k Pravoslávniu bol prenasledovaný, a napriek tomu tu Pravoslávie ži-

*Sv. Alexej Tóth (1854 - 1909)
patrón Michalovsko - košickej eparchie,
kňaz a obránca pravoslávnej viery
rodák zo Slovenska, ktorý sa zaslúžil o návrat
tisícov uniátov v USA do Pravoslávnia*

lo medzi veriacimi aj duchovenstvom.

Ďalším takýmto buditeľom bol aj A. I. Dobrianský, narodený v Rudľove, ktorý sa podujal zorganizovať hnutie za oficiálnu obnovu pravoslávnej Cirkvi u nás., do tohto hnutia zapojil duchovenstvo, inteligenciu i veriacich. Chceli vybojovať autonómiu pre východnú Cirkev. Dobrianský vypracoval podrobný elaborát odôvodňujúci tieto požiadavky. Bol si vedomý toho, že úniou sa príliš pripútali k západnej cirkvi a stratili svoju identitu: duchovnú a postupne i národnú. Táto idea žije dodnes. Hanlivo ho označovali za „moskaľského vodcu“ a „pan-sláva“. V r. 1841 rozoslal tajný obežník gréckokatolíckym duchovným., tí ho prezradili a verejne sa od neho dištancovali. Pri atentáte na Dobrianského v r. 1871, kedy bol jeho syn ťažko zranený, sa utiahol na statok do Čertižného na Zemplíne a nakoniec bol donútený emigrovať do Ruska. Zomrel v r. 1901 v Innsbruku, jeho prach bol prevezený a pochovaný v Čertižnom.

Násilne a podvodom nanútená cirkevná únia s Rímom mala svoj cieľ, vykoreniť cyrilometodské dedičstvo v našom ľude a uhasiť v ňom svetlo pravoslávnej viery, ktoré bolo zapálené solúnskymi bratmi sv. Cyrilom a Metodom a ich žiakmi., a taktiež prerušiť styky so slovanským svetom a vnútiť mu cudzie idey, latinizovať a asimilovať ho nábožensky aj národnostne. Koncom 19. stor. však nastáva prebudenie medzi slovanskými národmi, ktoré boli do toho času v národno - duchovnom útlaku.

dokončenie zo str. 4.

Aj na Podkarpatskej Rusi a Slovensku dozrela myšlienka návratu k pravoslávnej viere, k starej viere pradodov. Intenzívnejšie ako na Slovensku to bolo na Podkarpatskej Rusi. Je zaujímavé, že návratové hnutie započalo na Slovensku v r. 1901 v Becherove, kde na Pravoslávie prešlo niekoľko rodín a až v r. 1903 v obci Iza v Mar-

marošskej župe a v r. 1904 vo Veľkých Lúčkach pri Mukačeve. Aj keď boli snahy zahlušiť v našom národe každý náboženský a národnostný prejav, tak u Slovákov ako aj u Rusínov - Ukrajincov, nepodarilo sa uhasiť vieru a cyrilometodské dedičstvo medzi veriacimi, ani pocit bratstva s ostatným slovanským svetom.

Prot. ThDr. Štefan Horkaj

Podiel byzantského asketizmu na formovaní kultúry

V X. a XI. stor. sa v základe formoval byzantský asketizmus. Jeho hlavným predstaviteľom bol Simeon Nový Teológ (949 – 1022), podľa ktorého ideálom duchovnej krásy bola večná blaženosť. Z toho odvodzoval aj nosné princípy pre pozemský život ako zrieknutie sa pozemského blaha. Askézu považoval za vyšší stupeň ľudskej existencie a martýrium bolo vrcholom kresťanského svedectva podľa Christa.

Askéta bol považovaný za takého kresťana, ktorý viedol autentický kresťanský spôsob života. Podľa Simeona je základným princípom ľudskej krásy duchovné bohatstvo človeka, preto za začiatok asketizmu považoval pokoru. Askétom nemohol byť ten, kto nepostoval pokoru. Dôležitým prvkom askézy bola katharza - očistenie a modlitba. Výsledkom katharzy a modlitby bola blahovonná aróma relikvií svätcov, t. j. tých, ktorí prešli kontemplatívnym procesom a skutočnou katharzou. Simeon za dôležité považoval aj to, aby sa človek naučil vnímať duchovný rozmer materiálneho sveta. Pre Simeona bola dôležitá schopnosť človeka vnímať „vyššie božské svetlo“, čo človeka privádzalo k Absolútnu, k Bohu.

Súčasne tento proces vnútorne obohacoval človeka, čím človek nadobúdaval pravdivú, nefalošnú krásu. Pravdivá krása podľa Simeona vychádza z vnútra človeka.

Byzantský asketizmus výrazne obohatil Gregor Palama v 14. stor., kedy sformuloval ďalšie princípy asketizmu.

Pritom vychádzal z praxe asketického života athoských mníchov hesychastov.

Opäť aktualizoval dôležitosť modlitby, ale vo vyššom štádiu jej

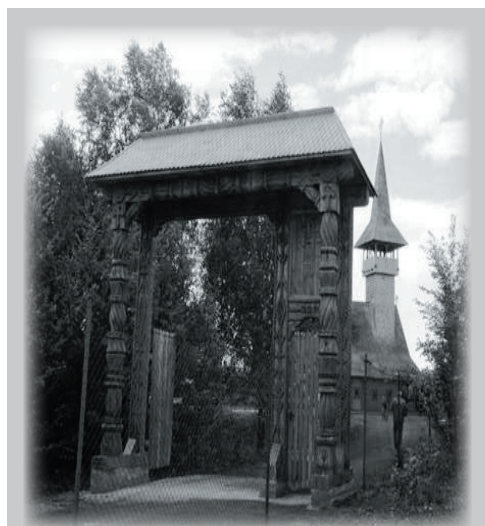
realizácie. Učil o tzv. neprestajnej modlitbe spojenej s dýchaním a nasmerovaním na vnútro človeka, tzv. vnútorným stíšením.

Touto modlitebnou metódou mohol človek dosiahnuť dokonalosť a vnútornú krásu, ktorú Tvorca „predurčil“ človeku.

Podľa Palama je rozvíjanie vnútorného sveta človeka centrálnym záujmom byzantského asketizmu, pretože iba tento spôsob môže priviesť ľudského jedinca k pocitu šťastia a blaženosti.

Dodnes Palamovo dielo nebolo náležite preštudované a docenené pre rozvoj duchovného rozmeru kresťanskej civilizácie. Jeho základné dielo Triady,¹ ktoré rieši vzťah svetskej a duchovnej múdrosti, je objavované iba v poslednom období v súvislosti s krízovým vývojom západnej kultúry a hľadaním novej perspektívy kultúrneho smerovania postmodernej doby.² Krízu vývoja ľudskej civilizácie Palama vidí v tom, že tzv. svetská, vonkajšia múdrosť, sa postavila proti Božej múdrosti a stala sa hlúposťou.³

pokračovanie na str. 6.

Pomimo to, tento nový chrám je postavený na mieste, kde kedysi ležalo staré mesto Most, ktoré ustúpilo baníckym dolom. Postavenie chrámu je fakticky i návratom života do starého Mostu.

Drevená stavba nového chrámu je postavená v štýle transylvánskej ľudovej gotiky, postavená tradičnými postupmi tesárskymi majstrami v rumunskom Maramureši, rozobraná a znovu zložená na mieste, kde teraz stojí. Okrem chrámu tu ešte vyrastie malý monastier a modlitebňa.

Impulzom výstavby bol fakt, že v Českej republike chýbalo miesto pre modlitbu za padlých pravoslávnych Rumunov, ktorí sa podieľali na oslobodení Československa počas II. svetovej vojny. Ich pomník v podobe dreveného kríža stojí pred novým chrámom v Moste.

Nový chrám bol vybudovaný v spolupráci Pravoslávnej cirkvi v českých krajinách a na Slovensku, Magistrátu mesta Most, Rumunskej pravoslávnej cirkvi a Rumunského štátu.

Obradov posvätenia sa zúčastnila rumunská delegácia na čele s veľvyslankyňou Rumunska v ČR, Jej Exelenciou Andou Danielou Grigore - Gitman. Keďže väčšina obyvateľov Rumunska sa hlási k Pravoslávnej cirkvi, návšteva patriarchu Daniela sa niesla v duchu oficiálnej štátnej návštevy.

V nedeľu, 9. októbra, sa vo večerných hodinách pri slávnostnej recepcii stretol patriarcha s predstaviteľmi kresťanských cirkví v ČR., predovšetkým s rímskokatolíckym arcibiskupom pražským a primasom českým Mons. ThLic. Dominikom Dukom OP, s patriarchom Československej cirkvi husitskej ThDr. Tomášom Buttom, PhD., s podpredsedom Ekumenickej rady cirkví v ČR Ing. Danielom Fajtrom, M.Th. a ďalšími predstaviteľmi cirkví.

V pondelok, 10. októbra, prijal patriarchu Daniela senátor JUDr. Miroslav Antl, predseda ústavno - právneho senátu parlamentu ČR a po oficiálnom prijatí ukázal vzácnemu hosťovi historické priestory snemovne.

zdroj: TV Most Expres - svätení nového pravoslávneho chrámu v Mostě (9. října 2011)

Postgraduál duchovných na tému

POSTABORTÍVNÝ SYNDRÓM A KOMUNIKÁCIA S DEMENTNÝM ČLOVEKOM

V sobotu, 24. septembra 2011, sa duchovní michalovsko - košickej eparchie stretli v rámci postgraduálneho štúdia na zaujímavej prednáške v priestoroch SOŠ sv. Cyrila a Metoda v Michalovciach, ktorú viedol pravoslávny kňaz olomoucko - brnenskej eparchie, vojenský duchovný a lekár pôsobiaci vo Viedni, otec Alexander Lapin.

Celé stretnutie modlitbou a požehnaním započal Vysokopreosviatený vладыka Juraj.

Prednáška pod názvom POSTABORTÍVNÝ SYNDRÓM A KOMUNIKÁCIA S DEMENTNÝM ČLOVEKOM, rozšírila obzor v týchto tak aktuálnych a vážnych otázkach, s ktorými sa duchovní stretávajú vo svojej každodennej dušpastierskej práci.

Pravoslávna cirkev, ktorá nie je inštitúciou, ale hlavne duchovnou liečebňou, ako poznamenal otec Alexander, musí sa venovať aj problémami žien, ktoré z rôznych dôvodov, pod vplyvom sociálneho, kultúrneho, či náboženského nátlaku, sa rozhodujú pre abortíciu a vysvetliť všetky riziká zdravotné a duchovné, ktoré vyplývajú následne z tohto rozhodnutia., akým spôsobom byť nápomocní ženám, rodinám, kde žiaľbohu z rôznych príčin k abortícii došlo, ako pomôcť prekonať a vyliečiť túto ranu.

Keďže sme svedkami starnutia našich farností a so starobou, chorobou, smrťou sa duchovní takisto stretávajú vo svojej každodennej praxi, ďalšia časť prednášky sa venovala práve problému KOMUNIKÁCIE S DEMENTNÝM ČLOVEKOM, kde duchovný zohráva neraz úlohu toho, ktorý aj do tohto obdobia života môže vnieť svetlo a v tomto svetle viery pripraviť človeka, veriaceho, aj na smrť, ktorá je takisto neoddeliteľnou súčasťou nášho života.

Otec Alexander čitateľom nášho PRAMEŇA odkázal, „aby si vážili život, ktorý v každom svojom období dokáže byť nádherným, keď do neho dokážeme pozvať Boha – len vtedy je to skutočný plnohodnotný život. A ani choroba, ani staroba nedokážu ubrať z jeho krásy“.

- redakcia Prameň

Svetská múdrosť nevedie človeka k duchovnej čistote a dokonalosti. Výška intelektu negarantuje človeku etickú ľudskosť a morálnu kvalitu.⁴ Uvažujúc v tomto aspekte, Palama prioritizuje Božiu múdrosť, ktorá jediná môže priviesť človeka k dokonalej kvalite vo všetkých oblastiach ľudského života, vrátane duchovného rozvoja a morálnej čistoty. V tom vidí cestu, ktorá človeka vedie k pravdivému poznaniu.⁵

Mnohí túto Palamovu opatrnosť k svetskej múdrosti komentujú ako zásadný konflikt medzi intelektuálnym vzdelaním a byzantskou mníšskou komunitou v XIV. stor., čo sa ukazuje ako neopodstatnené tvrdenie.

Gregor Palama v danom prípade upozorňuje, že intelektuálny rozvoj človeka nemožno stotožniť s rozvíjaním a zdokonaľovaním ľudského ducha.⁶ Ide o dva odlišné „svety“ ľudskej existencie, ktoré majú byť vyvážené a vzájomne prepojené. Vtedy sa človek dopracuje ku kvalite života v oboch aspektoch. Palama prioritizuje duchovný rozmer človeka, ktorý je garanciou jeho morálnej kvality. Intelektuálny rozvoj človeka nemôže zabezpečiť jeho etickú kvalitu, preto sa zvyšovaním intelektu súčasne nezvyšuje morálna kvalita človeka. Z tohto dôvodu je možné intelektom nahradiť duchovný rozvoj človeka. Rozvoj intelektu nie je automatizovaným rozvojom aj ľudskej spirituality. Sú to dve odlišné skutočnosti, ktoré nie je možné nahrádzať alebo zamieňať.

Hlavným poslaním byzantského monas-

ticizmu nebol rozvoj intelektuálneho rámca človeka, ale rozvoj ľudskej spirituality na kresťanských princípoch, ako bola modlitba a askéza. Dodnes vo východnom ortodoxnom kresťanstve dominuje kontemplatívny duch kláštornej spirituality, čo vytvára značne silnú bariéru voči prenikaniu konzumného životného štýlu do geografického priestoru východného kresťanstva.

Mníšstvo je v súčasnosti aj tým komponentom, ktorý bráni prenikaniu sekularizácie na Východ. V Byzancii bolo kresťanstvo garantom ľudskosti. Snažilo sa pranierovať všetky nedostatky spoločnosti, ktoré potierali ľudskú dôstojnosť.

Prof. ThDr. Imrich Belejkanič, CSc.

1. Св. Палама, Григорий: Триады в защиту священно-безмолствующих. — М.: Канон, 1995.

http://www.orthlib.ru/Palamas/triad_cont.html

2. Шустров, Андрей, Григорьевич: Творчество и культура в свете традиций византийской мысли. Глава 5.

<http://www.bogoslov.ru/text/print/948870.html>

3. Св. Палама, Григорий: Триады в защиту священно-безмолствующих. — М.: Канон, 1995. часть I., одс. 13.

http://www.orthlib.ru/Palamas/triad_cont.html

4. Ibidem, часть I., одс. 12.

http://www.orthlib.ru/Palamas/triad_cont.html

5. Ibidem, часть II., одс. 7 – 8.

http://www.orthlib.ru/Palamas/triad_cont.html

6. Порогня: Св. Палама, Григорий: Триады в защиту священно-безмолствующих. — М.: Канон, 1995.

http://www.orthlib.ru/Palamas/triad_cont.html

Posvätenie nového kríža v Hažíne

V nedeľu, 23. októbra 2011, prežili pravoslávni veriaci v Hažíne radostnú, a zároveň aj historickú udalosť. Po sv. liturgii bol posvätený nový žulový kríž pred vchodom do chrámu. Kríž posvätili mitr. prot. Ladislav Fedor, správca farnosti a mitr. prot. Ján Choma.

Toto dielo sa nám podarilo uskutočniť vďaka podpore štedrého darcu, veriacich cirkevnej obce a starostky obce, pani Ing. Šimkovej, ktorá dala upraviť vstupnú časť pred chrámom a postavila základnú betónovú dosku pod kríž.

Štedrému bohuznámemu darcovi, starostke obce Hažín a všetkým našim veriacim, chcem týmto vyjadriť úprimnú vďaka a od Spasiteľa

Isusa Christa, Ktorý zomrel za nás a za naše hriechy na kríži, vyprosujem veľa zdravia, Božej milosti a požehnanja na Mnohaja a blahaja lita.

Mitr. prot. Ladislav Fedor,
správca farnosti

ZO ŽIVOTA SOŠ SV. CYRILA A METODA V MICHALOVCIACH

Víťazka Zuzana Hartošová so svojim dielom
- 1. miesto v kategórii PRÍVESOK

ocenenie – 1. MIESTO v kategórii „prívesok“.

Odborná porota, v zložení odborníkov v oblasti šperkárstva a umenia, vyzdvihla remeselnú zručnosť a kreativitu našich žiakov. Naši zlatníci opätovne potvrdili, že patria, v rámci Slovenska, medzi najlepších.

Počas pobytu v Bratislave žiaci navštívili aj najzaujímavejšie a najkrajšie časti mesta a výstavu fotografií svetoznámeho českého fotografa Jana Saudka.

Eleonóra Žeňuchová

„Študentský šperk 2011“

Žiaci STREDNEJ ODBORNEJ ŠKOLY SV. CYRILA A METODA V MICHALOVCIACH, 2. ročníka nadstavbového štúdia študijného odboru UMELECKO - REMESELNÉ PRÁCE, navštívili Bratislavu.

Zúčastnili sa prehliadky MEDZINÁRODNEJ VÝSTAVY „HODINY A KLENOTY“, ktorá sa konala v areáli INCHEBA EXPO v dňoch 3. – 6. novembra 2011.

Súčasťou výstavy, za účasti významných osobností z oblasti kultúry, umenia a obchodu, bolo aj vyhodnotenie CELOSLOVENSKEJ SÚŤAŽE „ŠTUDENTSKÝ ŠPERK ROKA 2011“, ktorej sa úspešne zúčastnili aj naši zlatníci. **Ziačka ZUZANA HARTOŠOVÁ získala najvyššie**

Po historických cestách peňazí

Nezabudnuteľným zážitkom na celý život bola pre mňa exkurzia do Kremnice. O Kremnici som toho dosť veľa počula, ale že tam pôjdem a budem aj „fárať“ v bani, to sa mi ani nesnívalo. Dostali sme pred vstupom plášť, prilbu a banskú lampu. Expozícia je sama o sebe jedinečná a názorným spôsobom dokumentuje namáhavú prácu baníkov. Každého z nás zaujímalo, či sú ešte v bani zlaté alebo strieborné žily.

Navštívili sme aj expozíciu Mincovne Kremnica. Videli sme celý postup výroby mincí od rezania kovu, až po razenie mincí.

Boli sme pri tom. A toto všetko vďaka grantom od mesta Michalovce a Nadácie pre deti Slovenska – Škola rodinných financií a minigrantu Poznaj svoje peniaze.

Samotná realizácia akcie bola o to zaujímavejšia, že sme si ju my – študenti, sami naplánovali spolu s pani učiteľkou Ing. Javorskou.

Aj keď sa naša exkurzia začala o 5⁰⁰ hod. a skončila o 19⁰⁰ hod., a celá cesta bola únavná, ale zato spestrená veselými zážitkami.

Daniela Popovičová 3.A

Mesiac úcty k starším - Žiaci seniorom

Prostredný jesenný mesiac, mesiac október, je mesiacom úcty k starším. V duchu krásnej tradície SOŠ sv. Cyrila a Metoda

v Michalovciach sa stretli žiaci so seniormi – jubilanťmi DD na Hollého ulici v Michalovciach.

Podujatie sa konalo v slávnostnej atmosfére, ktorú umocnili žiaci svojim kultúrnym programom. Nezostalo však len pri oslavách jubilea, pretože žiaci si pre starkých pripravili krásne pásmo v zemplínštine a krásne zemplínske pesničky. A veru bolo, čo počúvať. Mnohí z oslávencov aspoň na chvíľu zabudli na svoje každodenné starosti, bolesti, či trápenia a pripome-

nuli si svoju mladosť a spomienky na ňu.

Veríme, že sme svojou návštevou pomohli rozžiariť ich srdiečka, vyčariť úsmev na tvári. Srdečne sme sa im poďakovali za lásku, ktorú vôkol seba rozdeľujú a za rady, ktorými nás zahŕňajú.

Ing. Jozefína Javorská

VI. ročník PRAVOSLAVIÁDY

Ďalší, už šiesty ročník športové-hopodujatia pod názvom „Pravoslaviada“, je úspešne za nami. Najväčšia vďaka patrí Hospodu Bohu za tak vdarený športový deň. Začali sme s a m o z r e j m e modlitbou. Veľmi naklonený tomuto podujatiu je aj náš vladyka Juraj, vysokopreosviatený arcibiskup michalovsko - košický, ktorý tejto úspešnej športovej akcii veľmi rád požehnal. A mohlo sa začať...

Súťaže celý deň prebiehali vo veľkom športovom záporení, ale v duchu „fair play“. Tohto roku sa zúčastnili aj niektorí noví športovci, ktorí si nemohli vynachváliť neopísateľnú atmosféru, ktorú vytvárali všetci súťažiaci, ale tiež skvelí diváci.

Športovalo sa tradične v troch disciplínach: volejbal, futbal, stolný tenis. Túto akciu poctilo svojou účasťou viac ako 120 mladých ľudí. Registrované družstvá boli: „Seminárny bašavel“, „Dorkáči“, „Snina“, „Šalat alla krab“, „Žiletky“, „Inovce“, „KVP - ducks“, „Mfk Michalovce“, „Sobrance“, „Košice“, „Kladivári“, a nechýbalo ani mužstvo „Duchovní otcovia“.

Výsledky - Volejbal: 1. miesto - Snina, 2. miesto - Sobrance, 3. miesto - Šalat alla krab.,
Futbal: 1. miesto - KVP - ducks, 2. miesto - Šalat alla krab, 3. miesto - Sobrance.

Stolný tenis: 1. miesto - Ján Haladej, 2. miesto - Tomáš Džugan, 3. miesto - Daniel Bučko.

Veľké ďakujem patrí našim sponzorom: Michalovsko-košickej pravoslávnej eparchie v Michalovciach, Pravoslávnej cirkevnej obci Košice, Bratstvu pravoslávnej mládeže na Slovensku - SYNDESMOS, Potravínovej banke Slovenska a všetkým rodinám, ktoré prispeli rôznymi dobrotami.

Spoločenské podujatia takého typu sú dôkazom toho, že telesná kondícia človeka musí byť neodmysliteľne spojená s jeho duchovnosťou. Spoločne vytvárajú harmóniu na ceste k spáse.

zdroj: pcokosice@orthodox.sk